

① ברמב"ם שם הל' ג' כתב, "ומדליקין צהן
הנרות צערב על פתחי הבתים בכל
לילה ולילה משמוכת הלילות להראות ולגלות הנס".
ול"צ לשון "לגלות" הנס שכתב הרמב"ם, שלא מלינו
לשון זה בשאר עניינים של פרסומי ניסא.

ונראה צביאור לשונו של הרמב"ם, דשאר הנסים
היו צעלם גלויים לטעין כל, משא"כ צנר
חנוכה שהיה הנס במקום מולנע צהיכל שבצית
המקדש, ולזה יש חיוצ מיוחד לגלות לרצים שהיה שם
נס וגם זה הוא בכלל החיוצ של פרסומי ניסא.

סימן קעב

בענין זכר למקדש - והנחה עושה מצוה

א

מצות הדלקה כזכר למנורה

כתב הרמז"ס צפ"ג מהל' חנוכה הל' ג, "ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור, שיהיו שמונת ימים אלו שתחילתן מליל כ"ה בכסלו, ימי שמחה והלל, ומדליקין בהן את הנרות בערב על פתחי הבתים", עיי"ש עוד. ויש לדקדק בל' הרמז"ס שכ' ו"מדליקין" כדבר צפ"ע, ולא "ימי שמחה והלל והדלקת נרות", כהמשך למה שהתקינו שיהיו ימי שמחה והלל, ומשמע מלשוננו שאי"ז בכלל עיקר התקנה דימי חנוכה, ול"צ.

והנראה דיש להסתפק אם בזמן המקדש הדליקו נרות חנוכה לפרסם הנס, דיש לדון ולומר דלפי שהנרות שתקנו הם במקום המנורה שבמקדש, וכדי לפרסם את הנס של המנורה, לפיכך זמן תקנה זו היא רק לאחר החורבן זכר למנורה שבמקדש. [ואמר שחקר בזה הגאון בעל האבני נזר].

ונראה לומר בדעת הרמז"ס דק"ל הכי, דתקנת נרות חנוכה הוא רק לאחר החורבן, ומשו"ה הפריד הרמז"ס את תיקון הנרות, מתקנת ימי שמחה והלל, לפי שתקנת ימי שמחה והלל התקינו חכמים שבאותו הדור, ואילו תקנת הנרות נתקנה בדורות מאוחרים יותר לאחר החורבן כזכר למנורה שבמקדש.

ובזה מיושב מה דצרייתא ד"מאי חנוכה", שמוצא בגמ' שבת (כא, ב), לא כתוב כלל להדלקת הנרות, אלא "ימים טובים בהלל והודאה", והוא מצוה היטב לדברינו, והטעם לזה הוא כנ"ל, דצרייתא זו יסודה במגילת תענית שנתחזרה עוד קודם החורבן [ולאחר החורבן "צטלה" מגילת תענית], והיא צרייתא ראשונה בתושבע"פ דיומין חנוכה, ובאותו זמן בזמן המקדש לא תקנו לנרות חנוכה, לפי שהמנורה הייתה דולקת במקומה במקדש, ורק לאחר מכן שנו חכמים לצרייתא דהדלקת הנרות ופלוגתת צ"ש וצ"ה [ו"צית" שמאי ו"צית" הלל היו גם אחר החורבן]. והן אמת דזהו חידוש גדול, אך כן נראה פשטות הצרייתא בגמ' ודברי הרמז"ס הנ"ל.

ויש להוכיח דבר זה, משיטת הצעהמ"א (צפ"צ
 דשנת) שכתב, "למ"ד אסור להשתמש לאורה של
 נר חנוכה, כל תשמיש צמשמע, אפילו תשמיש מלוח
 ותשמיש קדושה, משום דקצר כיון שהם זכר לנרות
 ולשמן של היכל אסורות הן בהנאה כל עיקר".
 ומדתיקנו אותם זכר לשמן ונרות של היכל, א"כ ודאי
 דזמן תיקון הנרות הוא לאחר החורבן, וצאמת כשי'
 הצעהמ"א כ"ה שיטת המסכת סופרים שנרות חנוכה
 הם קודש, ואסורות באיסור הנאה כנרות שבמקדש,
 שהרי כך כתוב (שם פ"כ, ה) בנוסח הנרות הללו,
 "הנרות הללו קודש הם ואין לנו רשות להשתמש בהם",
 וקודש היינו כקדשים ממש [לאפוקי משמואל בגמ'
 (כז, א) "וכי נר קדושה יש בו"], ומבואר בהצעהמ"א
 דנ"ח הוא קודש כנגד שמן ונרות של היכל, וא"כ נראה
 דכל התקנה אינה אלא לאחר החורבן.

ובמו"ב יש להוכיח מהרמב"ן דריש פ' בהעלותך,
 שביאר שנרות של אהרון אינן בטילות
 לעולם בהדלקת נ"ח, ומוכח דצמקום נרות המערכה
 הם, וא"כ מסתבר דתקנת נ"ח לא נתקנה אלא לאחר
 חורבן צהמ"ק.

ויעוין עוד בראצ"ד צפי"א מהל' ברכות הל' ז',
 שביאר בטעמא דמילתא דצברכת נ"ח
 מצרכים להדליק צ"ל" ולא צ"על", אע"ג דבכל מלוח
 מד"ס מצרכים צ"על", שכתב "א"י מפני שזו הצרכה
 הוקצעה על הנרות שבמקדש שהן של תורה, לפיכך
 [גם צנ"ח] עשאוהו כשל תורה", ומבואר כמש"נ דנ"ח
 נתקן לזכר נרות שבמקדש, ונקצעה להם צרכה
 כמנורה שבמקדש.